Vailla vakinaista asuntoa ry:n kirjallinen lausunto valtiovarainvaliokunnan asunto- ja ympäristöjaokselle

Käsiteltävä aihe: HE 29/2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020/luku 35:20 Teema: Luku 35.20 Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen. Erityisryhmien avustukset.

Vapaarahoitteisten- että korkotuettujen pienten vuokra-asuntojen rakentaminen on pysynyt pääkaupunkiseudulla tavoitetasolla jo vuodesta 2015 lähtien. Myös erityisryhmille suunnattujen ARA-tuettujen asuntojen rakentaminen on säilynyt halutulla tasolla. Kehitykseen on vaikuttaneet pääkaupunkiseudun kuntien kanssa tehdyt MAL-sopimukset, uusien kohteiden käynnistysavustukset sekä markkinatilanne. Omistusasuntorakentaminen ei ole taloudellisesta laskusuhdanteesta johtuen ollut yhtä kannattavaa kuin aikaisempina vuosina. **Myös kasvukeskusten asuntopolitiikassa tapahtunut paradigman muutos on vaikuttanut vuokra-asuntorakentamisen kasvuun. Metropolialueen asuntopolitiikkaa tehdään enemmän yhteistyössä valtion ja muiden toimijoiden kanssa, tavoitteena vastata ennusteiden mukaisiin väestön asumistarpeisiin.** Pääkaupunkiseudun kunnat ovat hyvin pysyneet MAL sopimusten mukaisissa kaavoitustavoitteissa. Riittävä vuokra-asuntorakentamiseen kohdennettu tonttivaranto on keskeisimpiä tekijöitä pitkällä aikavälillä asuntomarkkinoiden tervehdyttämiseksi. Kehitys ei ole kuitenkaan vielä vaikuttanut alueen vuokratasoon, koska taustalla on vuosia jatkunut vuokra-asuntorakentamisen laiminlyöminen.

Valtion tukema, kohtuuhintainen vuokra-asuntorakentaminen pääkaupunkiseudulla on vuosina 2017 (4500 asuntoa) ja 2018 (4500). Tavoitetta on selvästi nostettu, mutta pitää myös miettiä keinoja, millä pääkaupunkiseudun kunnat sitoutetaan tavoitteeseen. **Samanaikaisesti, kun valtion tuella pyritään lisäämään kohtuuhintaista vuokra-asuntorakentamista pääkaupunkiseudulle, Helsinki on muuttamassa vuoden 2020 alussa 1700 asuntoa vapaarahoitteiseksi Korkotukiasuntojen omistamista ara-asunnoista.**

Talousarvioesityksessä arvioidaan, että rakenteellisista syistä pääkaupunkiseudun ja osin muidenkin kasvukeskusten vuokra-asuntotarve tulee kasvamaan entisestään tulevaisuudessa.
Kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen tuotanto tulee saada pysymään vähintään nyt saavutetulla tasolla, ja kasvamaan. Muuten pääkaupunkiseudun vuokramarkkinat eivät normalisoidu edes pitkällä aikavälillä.

Asunnottomuustilanne kasvattaa räjähdysmäisesti ihmisten syrjäytymisriskiä, tämä koskee erityisesti nuoria- ja nuoria aikuisia, joilla asunnon puute estää opiskelun ja työelämään siirtymisen. Matalan tulotason ammateissa työskentelevät ihmiset ajautuvat velka-ongelmiin ja kärsivät puutteellisesta asumisen tasosta suhteettoman suurien vuokrien takia.

Taloudellisia kustannuksia pääkaupunkiseudulle syntyy tilanteesta, jossa palveluelinkeinojen työvoiman saanti vaikeutuu ja kallistuu, samalla kun asuntopula estää työvoiman liikkuvuutta sinne missä on työtä. Pahimmassa

Postiosoite	Puhelin	Faksi	Sähköposti	Y-tunnus	Tilinumero
Kinaporinkatu 2 A 8	+358 (0)10 548 1900	+358 (0)9 7310 4033	toimisto@vvary.fi	1058539-9	FI12 8000 1400 1742 08
00500 Helsinki			www.vvary.fi		FI95 8000 1770 5353 01 jäsenmaksu

tapauksessa tämä johtaa koko metropolialueen taloudellisen kasvun ja vetovoiman hiipumiseen. Tällaisen kehityskulun taloudelliset kustannukset ovat niin korkeat, että niitä on vaikea arvioida.

Pääkaupunkiseudun korkea vuokrataso johtuu pitkäaikaisesta, riittämättömästä kaavoituksesta ja rakentamisesta, ei asumistukijärjestelmästä. Asumistukijärjestelmän tukimäärien nousu johtuu korkeista vuokrista ja ihmisten pienevistä tuloista (erityisesti työttömyyden seurauksena), ei tukijärjestelmän vaikutuksesta vuokratasoon. Koska asuntomarkkinoilla tapahtuvat muutokset ovat hitaita, ja pääkaupunkiseudun vuokrataso pysyy yhä korkeana, on ensiarvoisen tärkeää, että asumistukijärjestelmä pystyy kompensoimaan vuokratasoa, ja mahdollistaa pienituloisten ihmisten vuokra-asumisen myös pääkaupunkiseudulla.

Talousarvioesityksessä onkin tunnistettu pääkaupunkiseudun kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen puute vakavana, ei pelkästään pääkaupunkiseutua koskevana ongelmana. Tilanteesta vallitseekin melko laaja yksimielisyys. Tällä hetkellä käytössä olevilla keinoilla - MAL-sopimukset ja käynnistysavustukset - on päästy jo useana vuonna peräkkäin tavoitteen mukaisiin määriin sekä rakentamisen että kaavoituksen osalta. Sopimusmallin käyttöä tulee jatkaa pitkällä aikavälillä, jotta vuokra-asuntorakentamisen taso saadaan pidettyä riittävällä tasolla.

Vaikuttavuus tulee riippumaan siitä, saadaanko kunnat pysymään tavoitteissa myös tulevina vuosina ja löytyykö varatuille tukirahoille käyttäjiä. Valtiollisen vuokra-asuntorakennuttajan toiminen pääkaupunkiseudulla tukee osaltaan riittävää julkista, pienituloisille ihmisille suunnattua kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen rakentamista.

Asunnottomuutta on saatu vähennettyä pitkäjänteisellä, hallituskauden ylittävällä ohjelmatyöllä. Pitkäjänteistä asunnottomuuden vähentämiseen ja poistoon tähtäävää ohjelmatyötä on jatkettava. Riittävän vuokra-asuntojen määrän lisäksi haasteeksi ohjelman tavoitteiden saavuttamiselle muodostuu sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuuteen liittyvät haasteet. Millä turvataan ohjelman aikana tehty kehittämistyö ja investoinnit, kun sosiaali-ja terveydenhuollon organisaatio- ja järjestämismallit ovat suuressa murroksessa? Kyseessä ovat pienen erityisryhmän palvelut, jotka helposti sivuutetaan, kun tehdään suuria järjestelmätason muutoksia. Millä turvataan jatkossakin asunnottomuuteen liittyvä erityisosaaminen? Tämä vaatii, että Ympäristöministeriö ja Sosiaali- ja terveysministeriö yhdessä valvovat, että ohjelman kehitetyt työmallit ja palvelut säilyvät.

Sosiaali-ja terveydenhuollon palvelujärjestelmissä uudet tavat toimia nojaavat usein tietoteknisten palvelujärjestelmien hyväksikäyttöön. Huonoimmassa asemassa olevien ihmisten on vaikea tavoittaa palveluita tässä ympäristössä, ja heidän auttamisensa vaatii kohtaamista ja henkilökohtaista palveluohjausta.

Asunnottomuuden vähentämisohjelmissa kehitetyt tukimuodot nojaavat julkisen palvelujärjestelmän erityispalveluihin, ja ne eivät voi toimia, jos päihde-, mielenterveys- ja muiden sosiaali- ja terveyspalveluiden saaminen muodostuu hitaaksi ja vaikeaksi. Valintaan ja moniin palvelutuottajiin perustuvan mallin

Postiosoite	Puhelin	Faksi	Sähköposti	Y-tunnus	Tilinumero
Kinaporinkatu 2 A 8	+358 (0)10 548 1900	+358 (0)9 7310 4033	toimisto@vvary.fi	1058539-9	FI12 8000 1400 1742 08
00500 Helsinki			www.vvary.fi		FI95 8000 1770 5353 01 jäsenmaksu

Vva ry

käyttäminen vaatii henkilökohtaista ohjausta lähes kaikilla paljon palveluja tarvitseville ryhmille, kuten mielenterveysongelmaisille ja vanhuksille. Miten estetään se, että näillä ryhmillä vastuu palvelujen saamisesta ei jää heille itselleen? Ongelma voi johtaa asunnottomuusriskin kasvuun kaikilla ryhmillä, jotka tarvitsevat erikoistuneita sosiaali-ja terveyspalveluita. Millä turvataan palveluiden saaminen, kun toimeentulotuen siirtäminen KELA:n hoidettavaksi aiheutti jo suuria vaikeuksia niille ihmisille, joiden toimintakyky ja avuntarve on kaikkein suurin?

ARA:n selvitys (Asumisneuvonta Suomessa vuonna 2018) osoittaa, että toiminnan vahvuus on asunto- ja sosiaalisektorin välinen yhteistyö ja verkostomainen työskentelytapa, jossa asumisneuvonta toimii siltana eripalvelujen välillä. Selvitys vahvistaa näkemyksiä asumisneuvonnan taloudellisista ja inhimillisistä hyödyistä eri osapuolille sekä tuo merkittävänä vaikutuksena esiin myös palvelujärjestelmän yhteistyökäytäntöjen kehittymisen.

Hallitusohjelmassa asumisneuvonta on määritelty lakisääteiseksi. Kunnalliset palvelut kohdistuvat lähinnä jo asuviin ihmisiin eikä tavoita jo asuntonsa menettäneitä tai asunnottomuusuhan alla olevia. Heikoimmassa asemassa oleville palveluntarvitsijoille yhdistysten matalan kynnyksen periaatteella toimivat asumisneuvojat ovat periaatteessa ainut taho, josta saa neuvontaa ja ohjausta soveltuvan asunnon hankkimiseksi. Asiointi on inhimillisempää kuin julkisen sektorin vastaavissa palveluissa ja heidän asioitaan selvitetään kokonaisvaltaisesti elämän eri osa-alueet huomioon ottaen. Yhdistyksissä tavoitetaan myös yleensä henkilö ympäri vuorokauden.

Asunnottomuustilastojen huolestuttavin kohta nuorten asunnottomuuden yhä jatkuva kasvu, vaikka asunnottomien määrä on muuten laskenut. Nuoria asunnottomia (alle 25v.) on 18% kaikista asunnottomista, ja heistä 18% on pitkäaikaisasunnottomia.

Nuorilla pitkäaikaisasunnottomilla on usein syviä ja pitkäaikaisia ongelmia, ja heidän auttamisekseen täytyy kehittää räätälöityjä tukimuotoja, jotka ulottuvat siihen ympäristöön, jossa he elävät. Ruohonjuuritason työtä tekevät usein järjestöt, ja tähän työhön on osoitettava riittävät resurssit. Yksilöllinen, räätälöity tuki edellyttää myös riittävää varantoa hajasijoitettuja tuki-asuntoja, jotta asunto ensin mallia voidaan toteuttaa.

Nuoren ihmisen asunnottomuus on aina riskitilanne, vaikka taustalla ei olisikaan pitkäaikaisia ja syviä elämänongelmia

Pääkaupunkiseudulla myös maahanmuuttajataustaisten ihmisten osuus väestöstä on valtakunnallisesti katsoen suuri, ja heidän integroitumisensa työmarkkinoihin ja yhteiskuntaan on merkittävä kysymys. He ovat tiukoilla yksityisillä vuokramarkkinoilla ja ovat yksi ryhmä, jolla on kohonnut riski jäädä ilman asuntoa. Lienee turhaa mainita, että tilanteesta seuraa myös vääjäämättä henkilön jääminen työmarkkinoiden ulkopuolelle ja lähes varmasti muukin syrjäytymiskehitys. **Tehokkain tapa tukea turvapaikan saaneiden ja muiden maahanmuuttajataustaisten ihmisten asunnon saantia, on turvata vuokra-asuntojen riittävä määrä**. **Ylikuumentuneilla vuokra-markkinoilla sosioekonomisesti heikommassa asemassa olevat ryhmät jäävät aina ilman asuntoa, tätä on vaikea kompensoida johonkin erityisryhmään kohdennetuilla tukitoimilla**.

Postiosoite	Puhelin	Faksi	Sähköposti	Y-tunnus	Tilinumero
Kinaporinkatu 2 A 8	+358 (0)10 548 1900	+358 (0)9 7310 4033	toimisto@vvary.fi	1058539-9	FI12 8000 1400 1742 08
00500 Helsinki			www.vvary.fi		FI95 8000 1770 5353 01 jäsenmaksu

Jussi Lehtonen

Matalan kynnyksen esimies

Vailla vakinaista asuntoa ry

jussi.lehtonen@vvary.fi

+35850 373 0920